

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗА ПРОФЕСІЄЮ «ОПЕРАТОР ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ»

***Резюме.** У статті обґрунтовано необхідність розвитку інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку за професією «Оператор поштового зв'язку». Проаналізовано сучасний стан професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку в системі ПТО та діяльність оператора поштового зв'язку. Визначено зміст поняття «інформаційно-технологічна культура майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку» як основної категорії даного дослідження.*

***Ключові слова:** інформаційно-технологічна культура, інформаційно-технологічна система поштового зв'язку, оператор поштового зв'язку, кваліфікований робітник.*

Постановка проблеми. Одним із головних сучасних пріоритетів України є формування й розвиток інформаційного суспільства і входження нашої країни до світової інформаційної спільноти, характерною рисою якої є реалізація сукупності суспільних відносин у всіх сферах людської діяльності з широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ) та забезпечення ефективної взаємодії всіх членів суспільства в інформаційному просторі, доступу до національних і світових інформаційних ресурсів, накопичення й використання нових знань задля досягнення суспільного прогресу. Розвиток ІКТ створив можливості для інформаційного обслуговування широких верств населення, яке ґрунтується на технологічному фундаменті інфраструктури галузі зв'язку. В інформаційному суспільстві ця галузь відіграє провідну роль, створюючи фундаментальну платформу для інформаційно-технологічних інновацій. Зростаючі обсяги інформаційних потоків, постійне вдосконалення методів і підходів до управління, виникнення нових товарів і послуг, що потребують інформаційної підтримки, та інші чинники висувають перед галуззю зв'язку завдання інноваційного відтворення параметрів функціонування як телекомунікаційного, так і поштового зв'язку.

У проекті Концепції створення національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури України серед основних проблем у сфері інформатизації зазначається недостатній рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, працівників державних установ і організацій, повільне впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних програмних засобів та ІКТ [5]. Отже, інноваційні зміни в діяльності підприємств зв'язку зумовлюють необхідність підвищення вимог до професійного рівня фахівця, зокрема його інформаційно-технологічної культури (далі – ІТК).

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема формування інформаційно-технологічної культури майбутніх фахівців різних категорій привертає увагу багатьох сучасних науковців у системі вищої освіти: С. Белкіна, А. Волохов, С. Воробйов, К. Горнева, С. Деміна, В. Дудка, Л. Шмакова та ін., учнів професійних училищ – В. Симоненко. Однак проблемі розвитку ІТК майбутніх кваліфікованих робітників у системі ПТО науковцями приділяється не достатньо уваги. Проте науковий інтерес викликає дослідження Б. Камінського, в якому розкриваються питання інтегративного підходу до формування дидактичних комплексів у професійно-технічних училищах електро- і поштового зв'язку. Водночас поза увагою залишаються такі аспекти даної проблеми, як розвиток ІТК майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку в процесі їх професійної підготовки. Це й зумовило наш інтерес до проблеми розвитку інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників галузі зв'язку.

Мета статті полягає в обґрунтуванні розвитку ІТК майбутніх кваліфікованих

робітників галузі зв'язку за професією «Оператор поштового зв'язку».

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений нами аналіз теоретичних і практичних аспектів професійної підготовки кваліфікованих робітників галузі зв'язку свідчить про те, що в системі професійно-технічної освіти (ПТО) така підготовка здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) майже кожного регіону України, зокрема, у містах Київ, Львів, Вінниця, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Кіровоград, Луганськ, Тернопіль, Чернівці, Херсон та ін. Серед них тільки шість ПТНЗ функціонують за галузевим спрямуванням «зв'язок» [2, 10]. Акцентуємо увагу на тому, що кваліфікованих робітників для галузі зв'язку готують приблизно за 17-ма професіями, такими як от: «Електромонтер лінійних споруд електрозв'язку та дротового мовлення», «Кабельник-спаювальник», «Монтажник зв'язку-лінійник», «Оператор телекомунікаційних послуг», «Оператор електрозв'язку», «Оператор поштового зв'язку», «Сортувальник поштових відправлень та виробів друку» й інші [1, 55-65].

На початку 90-х років ХХ ст. стрімкий розвиток техніки і технології в галузі зв'язку та автоматизація виробництва вплинули на формування учнівського контингенту в ПТНЗ. З метою оптимізації підготовки кваліфікованих робітників галузі зв'язку почалась інтеграція масових професій: «Оператор поштового зв'язку; телеграфіст», «Телефоніст; телеграфіст», «Монтажник зв'язку-кабельник; монтажник зв'язку-лінійник», «Електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку; оператор зв'язку» та ін. Станом на 2007–2008 н.р. вже існувало 33 види інтеграції професій галузі зв'язку. Також, з метою збільшення мобільності, привабливості професій, здатності швидкої переорієнтації молодих робітників на інші види діяльності, посилення конкурентоспроможності робітників на ринку праці, інтегрували професії галузі зв'язку з професіями інших галузей виробництва, наприклад, «Водій автотранспортних засобів; Електромонтер з ремонту вторинної комутації та зв'язку», «Електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв'язку; Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Монтажник зв'язку-лінійник; радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури» й ін.

З інформатизацією суспільства, розвитком інформаційно-телекомунікаційних технологій виникла потреба оволодіння додатковими професійними компетентностями, які розширювали б професійну спроможність кваліфікованого робітника, його комп'ютерну грамотність. Зокрема, почали поєднувати професії галузі зв'язку з професіями сфери інформаційних технологій, наприклад «Оператор поштового зв'язку; оператор комп'ютерного набору», «Оператор зв'язку; секретар; оператор комп'ютерного набору», «Оператор електронно-обчислювальних та обчислювальних машин; Оператор поштового зв'язку;», «Електромонтер лінійних споруд телефонного зв'язку та радіофікації (РП); оператор комп'ютерного набору» та ін.

Сьогодні серед професій галузі зв'язку найбільшим попитом у роботодавців на ринку праці користується оператор поштового зв'язку. Їх підготовку здійснює майже 15 ПТНЗ різних типів, таких як: центри ПТО (Тернопільський центр професійно-технічної освіти № 1, Дніпропетровський навчально-виробничий центр з підготовки та перепідготовки робітників машинобудівної галузі та зв'язку та ін.), професійні ліцеї (Херсонський професійний ліцей зв'язку та поліграфії, Хмельницький професійний ліцей електроніки та ін.), професійно-технічні училища (Донецьке професійно-технічне училище зв'язку та ін.), вищі професійні училища (Міжрегіональні вищі професійні училища зв'язку м. Києва, Міжрегіональне вище професійне училище м. Вінниці, Вище професійне училище № 9 м. Кіровограда, Вище професійне училище радіоелектроніки м. Чернівці та ін.), у закладах вищої освіти (Севастопольський індустріально-педагогічний коледж). Даний факт також дав нам підстави зосередити наше дослідження на професії «Оператор поштового зв'язку».

Діяльність кваліфікованого робітника за професією «Оператор поштового зв'язку» безпосередньо пов'язана з наданням населенню (користувачам) широкого спектру послуг

поштового зв'язку, понад 70 видів (приймання, обробка, видача листів, бандеролей, посилок, грошових переказів, телеграм, виплата пенсії і грошових допомог, оформлення підписки на періодичні видання тощо). Також надання послуг із використанням найсучасніших інформаційних технологій, насамперед – електронної та гібридної пошти, електронного переказу, послуг Інтернет та ін.

Для сфери поштових послуг, яка є однією з найважливіших складових економіки держави і основним призначенням якої є найбільш повне та високоякісне задоволення потреб у послугах зв'язку держави, комерційних і фінансових установ, органів управління й населення із врахуванням постійно зростаючих матеріальних і культурних потреб суспільства, проблема успішного застосування інформаційно-технологічних інновацій набула особливої актуальності вже із середини ХХ ст., коли стала приділятися пильна увага автоматизації і механізації виробничих процесів на пошті.

У Концепції розвитку зв'язку України до 2010 р. зазначено, що загальна політика щодо розвитку поштового зв'язку є актуальною разом з питаннями оптимізації мережі поштового зв'язку, вдосконаленням поштових маршрутів, переходом до комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів на всіх ланках технологічного процесу (від приймання до вручення поштових відправлень), а також поставлене питання про створення автоматизованої інформаційно-технологічної системи поштового зв'язку (далі – ІТС ПЗ) [4]. Термін *«інформаційно-технологічна система поштового зв'язку»* визначається як сукупність структурованих даних і комплексу апаратно-програмних засобів для отримання, збереження й обробки даних, призначених для забезпечення обробки інформації при здійсненні технологічного процесу на підприємстві поштового зв'язку [3].

Запровадження інформаційних технологій створило нові можливості для автоматизації виробничих процесів поштового зв'язку і ІТС ПЗ, що забезпечило розширення ринку поштових послуг й підвищення якості вже існуючих. Це дає можливість зберігати і вести надійний обмін даними, що передаються в електронному вигляді, здійснювати обробку і передачу грошових переказів, «гібридної» пошти, службової і безліч інших видів інформації, Інтернет послуги (передплата через Інтернет, електронна торгівля, інформаційні послуги, послуги ІР-телефонії тощо).

Враховуючи особливості професійної діяльності кваліфікованого робітника галузі зв'язку за професією «Оператор поштового зв'язку» в умовах технологізації, зазначимо, що інформаційно-технологічну культуру майбутнього кваліфікованого робітника галузі зв'язку треба розглядати як складову його професійної культури. Таким чином, під інформаційно-технологічною культурою майбутнього кваліфікованого робітника галузі зв'язку ми будемо розуміти інтегративну характеристику кваліфікованого робітника, яка відображає його рівень володіння сучасними системами, прийомами і способами отримання, відбору, обробки, представлення й передачі інформації, її застосування в навчальній та професійній діяльності в умовах інформаційно і технологічно насиченого середовища; готовність до саморозвитку в сфері інформаційно-комунікаційних технологій; усвідомлення особистої відповідальності за дотримання норм і правил безпеки, професійної етики з метою збереження здоров'я і підвищення ефективності (успішної) власної професійної діяльності.

Висновки. Отже, стрімкий розвиток виробничих технологій і техніки, надання поштових послуг з використанням найсучасніших інформаційно-комунікаційних технологій, запровадження інформаційно-технологічних систем поштового зв'язку вимагає істотних змін у системі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за професією «Оператор поштового зв'язку». Тому розвиток інформаційно-технологічної культури в процесі їхньої професійної підготовки в ПТНЗ є надзвичайно актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Випуск за професіями. Інформаційні матеріали (за стат. формами №1, №2 (профтех) за 2007/2008 н.р.) / Д.О. Балашов, Л.В. Крячко, А.В. Марченко, Г.В. Олексик, Л.М. Парфененко; за голов. ред. директора департаменту ПТО МОН України Т.М. Десятова // Зб. інформ. матеріалів підготовлена за підтримки укр.-канад. проекту "Децентралізація управління професійним навчанням в Україні". – К., 2008. – 95 с.
2. Інформаційні матеріали (за даними держ. стат. звітності за формою №3 (профтех) за 2009 р.) / Д.О. Балашов, Л.П. Івченко, Л.В. Крячко, М.Я. Плескач // Зб. інформ. матеріалів підготовлена за підтримки укр.-канад. проекту "Децентралізація управління професійним навчанням в Україні". – К., 2010. – 65 с.
3. Образовательный стандарт Республики Беларусь. Специальность 45.02.01 Почтовая связь // Информ.-аналит. ресурс о системе высшего образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: edubelarus.info/uploads/standart/2pokolenie/1-45%2002%2001.pdf. – Заголовок с экрана.
4. Про концепцію розвитку зв'язку України до 2010 року // Сайт «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2238-99-%D0%BF>. – Заголовок з екрану.
5. Рішення НКРЗІ від 20.09.2012 № 473 «Про прийняття за основу проекту рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації «Про затвердження Концепції створення національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nkrz.gov.ua/uk/activities_nkrzi/ruling2012/1348231899/. – Заголовок з екрану.

Л.А. МАЙБОРОДА. ДЕТЕРМИНАНТЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ ПО ПРОФЕССИИ «ОПЕРАТОР ПОЧТОВОЙ СВЯЗИ»

Резюме. В статье обоснована необходимость развития информационно-технологической культуры будущих квалифицированных работников отрасли связи по профессии «Оператор почтовой связи». Проанализировано современное состояние профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих отрасли связи в системе профессионально-технического образования и анализ деятельности оператора почтовой связи. Определено содержание понятия «информационно-технологическая культура будущих квалифицированных рабочих отрасли связи» как основной категории исследования.

Ключевые слова: информационно-технологическая культура, информационно-технологическая система почтовой связи, оператор почтовой связи, квалифицированный рабочий.

L.A. MAYBORODA. DETERMINANTS OF INFORMATION TECHNOLOGY CULTURE OF THE FUTURE SKILLED WORKERS IN THE PROFESSION, "POSTAL OPERATOR"

The summary. The article substantiates the need for the development of information technology culture of the future of skilled workers in the industry regard the profession "postal operator". The current state of training of future skilled workers communications industry in the vocational and technical education and analysis of the postal operator. The content of the concept of "information-technological culture of future skilled workers communications industry" as a major category of the study.

Key words: information and technological culture, information technology system postal service, postal service operator, skilled worker.